

Nr 28.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.

I en den 28 februari 1947 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 180, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag,

dels anhållit om riksdagens yttrande över följande vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

K u n g ö r e l s e

angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Statens postverk äger ensamrätt till regelbunden befordran mot avgift av slutna brev ävensom öppna försändelser innehållande helt eller delvis skrivna meddelanden.

2 §.

Den som driver regelbunden yrkesmässig trafik är skyldig att för postverkets räkning mot skälig ersättning befordra post.

3 §.

För befordran med trafikmedel i regelbunden yrkesmässig trafik må den som betjänar sådant trafikmedel icke mottaga försändelse som i 1 § avses annorledes än för postverkets räkning eller för att avlämnas till postverket.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må dock med trafikmedel i regelbunden yrkesmässig trafik befordras

a) öppna försändelser innehållande skrivna meddelanden, vilka uteslutande avse uppdrag för trafikföretaget att å ort som beröres av trafiken uträtta ärenden för uppdragsgivarnas räkning, samt

b) försändelser, vilka i tjänsten utväxlas mellan befattningshavare inom trafikföretaget, mellan trafikföretag, vilka sinsemellan hava samtrafik, mel-

lan trafikföretag och dess kommissionärer, agenter eller ombud eller mellan militära myndigheter i samband med militärtransporter.

Å försändelse som i b) avses skall finnas anteckning om att den må befordras utan postverkets anlitande, exempelvis genom anteckning å försändelsen av ordet »tjänstesak» eller annat motsvarande uttryck, jämte avsändarens namn.

4 §.

1 mom. Den som för annans räkning än postverkets bedriver sådan postbefordran som avses i 1 § straffes med dagsböter, och vare dessutom pliktig att till postverket utgiva ersättning med belopp motsvarande postavgiften för försändelse, som obehörigen befordrats.

2 mom. Bryter någon mot förbud som i 3 § stadgas, straffes på sätt i 1 mom. sägs, och vare jämväl den som bedriver trafiken förfallen till enahanda ansvar, såframt förseelsen begåtts med hans vetskap. Ersättningskyldighet varom i 1 mom. förmäles åvilar den som för befordran mottagit försändelse i strid mot förbudet i 3 § samt, därest jämväl den som bedriver trafiken straffas, denne och mottagaren en för båda och båda för en.

3 mom. Befinnes med anteckning enligt 3 § sista stycket försedd försändelse vara av sådant innehåll, att den icke bort på sätt som skett fortskaffas, är avsändaren förfallen till ansvar och ersättningskyldighet som i 2 mom. stadgas.

5 §.

Åtal för förseelse mot denna kungörelse anhängiggöres vid allmän domstol. Böter tillfalla kronan.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1947, då kungörelsen den 21 december 1888 (nr 80) beträffande postverkets rätt i fråga om befordran av brev och brevkort, ävensom angående postsändning å järnvägar, med ångfartyg och med diligenser skall upphöra att gälla.

dels ock föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Förslag

till

Förordning

**om ändrad lydelse av § 1 förordningen den 22 april 1932 (nr 75)
angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra
periodiska skrifter.**

Häri genom förordnas, att § 1 förordningen den 22 april 1932 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter skall erhålla följande ändrade lydelse.

Gällande lydelse:

Föreslagen lydelse:

§ 1.

De stadganden, som meddelas i denna förordning, gälla *endast* periodiska skrifter, som tryckas och utgivas i Sverige, samt *endast* postbefordran inom riket. Med benämningen tidning avses i förordningen även annan periodisk skrift.

§ 1.

De stadganden, som meddelas i denna förordning, gälla periodiska skrifter, som tryckas och utgivas i Sverige, samt postbefordran inom riket; *oock att Kungl. Maj:t, då särskilda omständigheter därtill föranleda, äger medgiva, att stadgandena må gälla även annan periodisk skrift än nyss sagts.*

Med benämningen tidning avses i förordningen även annan periodisk skrift.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande vad departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Postverkets ensamrätt till brevbefordran.

Den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt generalpoststyrelsen att företaga en översyn av de bestämmelser, som reglera postverkets ensamrätt till befordran av brev och brevkort m. m. Samma dag förordnade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande justitierådet C. G. I. Hellquist samt ledamöterna av riksdagens andra kammare redaktören G. A. Olsson i Gävle, chefredaktören E. R. Hagberg i Malmö och hemmansägaren O. E. Werner i Höjen att såsom sakkunniga biträda styrelsen vid denna översyn.

Enligt det till generalpoststyrelsen lämnade uppdraget hade styrelsen att *dels* söka klarlägga frågan om det svenska postmonopolets omfattning enligt gällande rätt och i samband därmed framlägga en kortfattad översikt av motsvarande institut i vissa andra länder,

dels förutsättningslöst utreda om och i vad mån ändringar i fråga om postmonopolets omfattning kunde vara påkallade, varvid även borde beaktas frågornas betydelse för ett eventuellt införande av ett enhetsporto för brev,

dels ock framlägga förslag till de ändringar i kungörelsen den 21 decem-

ber 1888 (nr 80) beträffande postverkets rätt i fråga om befordran av brev och brevkort, ävensom angående postförsändning å järnvägar, med ångfartyg och med diligenser, vilka ur postala och författningstekniska synpunkter eller eljest kunde befinnas erforderliga.

I skrivelse den 28 augusti 1946 har styrelsen framlagt resultatet av den verkställda översynen.

Rörande innehållet i nämnda skrivelse ävensom motiven för de föreslagna bestämmelserna tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 6—15).

Postbefordran av periodiska skrifter.

I förordningen den 22 april 1932 (nr 75) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter angivas de närmare förutsättningar, under vilka periodiska skrifter må postbefordras mot nedsatt avgift. Enligt § 1 gälla förordningens bestämmelser endast periodiska skrifter, som tryckas och utgivas i Sverige. Förordningen har utfärdats i överensstämmelse med riksdagens beslut.

Med skrivelse den 23 december 1946 har *generalpoststyrelsen* till Kungl. Maj:t överlämnat framställningar från utgivarna av de periodiska skrifterna *Jordbruks-Journalen*, *Mål och Medel*, organ för svenska livsmedelsarbetareförbundet, samt *Transportarbetaren*, organ för svenska transportarbetareförbundet, i vilka framställningar hemställan göres om tillämpning av den nedsatta avgiften enligt förenämnda förordning, ehuru publikationerna på grund av bristande kapacitet hos de svenska tryckerierna tills vidare komma att tryckas i Finland. I skrivelsen anför styrelsen bland annat följande.

Ifrågavarande tre publikationer uppfylla för närvarande de villkor för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, som angivas i 1932 års förordning. Utgivarna åtnjuta därför de i förhållande till trycksaksförsändelse i allmänhet billigare avgifter, som utgå för utgivarkorsband. Där-est publikationerna komma att tryckas i Finland kunna de däremot icke befordras såsom utgivarkorsband utan måste vid postbefordran taxeras som vanliga trycksakskorsband eller i förekommande fall som masskorsband. I bägge fallen blir befordringsavgiften avsevärt högre än den som utgivarna haft att hittills vidkännas.

Med hänsyn till omständigheterna i föreliggande fall har styrelsen förklarat sig icke vilja motsätta sig bifall till de gjorda framställningarna.

Utlåtande i ärendet har avgivits av *statskontoret* den 9 januari 1947. Ämbetsverket har ej heller haft något att i sak erinra mot bifall till framställningarna. Däremot har statskontoret efter närmare överväganden kommit till den uppfattningen, att ett dispensärende av här ifrågavarande slag måste underställas riksdagen för prövning och godkännande. Något precedensfall i motsatt riktning föreligger icke, såvitt ämbetsverket kunnat finna.

Med hänsyn till nu rådande extraordinära arbetsbelastning vid tryckerierna ifrågasätter statskontoret, huruvida Kungl. Maj:t icke borde föreslå riksdagen sådan ändring av § 1 postbefordringsförordningen, att möjlighet be-

redes Kungl. Maj:t att för särskilt fall utan riksdagens hörande meddela dispens från villkoret om tryckning i Sverige. I detta sammanhang anser ämbetsverket vidare böra tagas under övervägande, om icke motsvarande lättnader med avseende å postbefordran kunde medgivas även för tidskrifter av internordisk karaktär, som tryckas och utgivas i något av de nordiska länderna. En förutsättning för sådan portolättnad bör givetvis vara, att reciproka bestämmelser bliva gällande i övriga nordiska länder.

Departementschefens yttrande.

Departementschefen har i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Det härvid fogade förslaget till kungörelse angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m. innefattar icke någon förändring av postmonopolets innehåll. Den av generalpoststyrelsen verkställda utredningen rörande monopolets omfattning har nämligen givit vid handen, att några förändringar i detta hänseende icke äro av förhållandena påkallade. Då kungörelsen alltså endast innebär en formell omarbetning av 1888 års kungörelse i ämnet, kan ifrågasättas, huruvida anledning överhuvud taget förefinnes att underställa ärendet riksdagens prövning. Att jag likväl anser att så bör ske, beror därpå, att gällande kungörelse tillkommit på riksdagens initiativ. Jag anser emellertid, att riksdagens medverkan icke bör krävas i vidare omfattning än att riksdagens yttrande över kungörelseförslaget inhämtas.

Det av generalpoststyrelsen framlagda författningsförslaget har undergått en formell överarbetning inom kommunikationsdepartementet. Därvid har ifrågasatts huruvida även exempelvis mjölknotor och liknande meddelanden, som medtagas i öppen försändelse vid transport av mjölkflaskor, falla in under undantagsbestämmelserna i 3 § andra stycket. Enligt min mening är detta förhållandet, och jag har därför ej ansett erforderligt att särskild föreskrift meddelas härom. I övrigt föranleder vad i ärendet förekommit icke annat uttalande från min sida än att jag i anslutning till vad styrelsen anfört rörande nuvarande brevporton vill tillägga, att ej heller jag anser mig för närvarande böra ifrågasätta någon ändring av de från och med den 1 juli 1944 gällande portosatserna. Möjligt är emellertid att utvecklingen kan ge anledning till att detta spörsmål framdeles får upptagas till omprövning.

De skäl, som anförts för tillämpning i angivna fall av bestämmelserna i 1932 års förordning, synas mig övertygande. Såsom statskontoret framhållit kräves emellertid riksdagens medgivande härtill. Jag delar också statskontorets uppfattning, att den för tidningar och periodiska skrifter, som tryckas och utgivas i Sverige, medgivna taxan för postbefordran bör kunna tillämpas även för tidskrifter av internordisk karaktär, som tryckas och utgivas i något av de nordiska länderna, under förutsättning självfallet att reciproka bestämmelser utfärdas i övriga nordiska länder. Då även andra fall kunna inträffa, då en tillämpning av bestämmelserna i 1932 års förordning kan

vara befogad, synes mig praktiska skäl tala för att Kungl. Maj:t erhåller generellt bemyndigande att, då särskilda omständigheter föreligga, dispensera från villkoren i förordningen, att periodisk skrift skall vara tryckt och utgiven i Sverige.

Därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, torde den lägre taxan beträffande de i ärendet avgivna trenne publikationerna få tillämpas retroaktivt från och med den 1 januari 1947.»

Utskottet.

Utskottet, som delar departementschefens uppfattning om lämpligheten av att förslaget till kungörelse angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m. underställes riksdagen för yttrande, har icke funnit anledning till erinran mot förevarande proposition och får därför hemställa,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva, att riksdagen icke har något att erinra mot det vid propositionen nr 180 fogade förslaget till kungörelse angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.; samt

B) att riksdagen måtte antaga det vid propositionen nr 180 fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 1 förordningen den 22 april 1932 (nr 75) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter.

Stockholm den 15 april 1947.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Johan Bärge, Elon Andersson, Wahlmark, Sjö Dahl, Gustaf Elofsson, Ekman, Frans Ericson, Björnsson och Carl Eric Ericsson, samt

från andra kammaren: herrar Björklund, Olsson i Gävle, Henriksson, Karlsson i Grängesberg, Sundström i Skövde, Kristensson och Vigelsbo.